

САОПШТЕЊЕ

ИА01

број 347 - год. LXI, 30.12.2011.

Статистика науке, технологије и иновација

СРБ347 ИА01 301211

Индикатори иновативних активности у Републици Србији, 2008–2010.

Подаци приказани у овом саопштењу резултат су истраживања о иновативним активностима у пословним субјектима у Републици Србији (без АП Косово и Метохија) у периоду 2008–2010. године. Истраживање је спроведено на узорку од 3982 пословна субјекта, а иновативни пословни субјекти дефинисани су као пословни субјекти који су у посматраном периоду увели иновацију производа или процеса, иновацију у организацији или маркетиншку иновацију. Истраживање је показало да је учешће пословних субјеката са бар једном од наведених врста иновација око 47%. Величина пословног субјекта је кључни фактор за њихове иновативне активности. Иновативно је скоро 70% великих пословних субјеката, нешто више од половине средњих пословних субјеката и више од трећине малих пословних субјеката. Иновативне активности су више заступљене код производних пословних субјеката, где је иновације увело више од половине, док је код услужних пословних субјеката иновације увело преко 40%.

1. Пословни субјекти према иновативности, делатности и величини, 2008–2010.

	Укупно	Иноватори	Пословни субјекти који нису иновирали	Учешће иноватора, %
Укупно	12141	5812	6329	47,9
Мали пословни субјекти	9347	4143	5204	44,3
Средњи пословни субјекти	2237	1280	957	57,2
Велики пословни субјекти	557	389	167	69,8
Производни пословни субјекти	4141	2314	1827	55,9
Услужни пословни субјекти	8000	3498	4502	43,7

Готово је исто учешће пословних субјеката иноватора производа и процеса, док је учешће иноватора у организацији и маркетингу нешто веће. Ове две групе иновација се углавном јављају истовремено у пословним субјектима. Иновативни пословни субјекти који истовремено имају иновације производа и процеса и иновације у организацији и маркетингу чешћи су код производних пословних субјеката него код услужних. Више од половине великих пословних субјеката истовремено је увело иновације производа и процеса и иновације у организацији или маркетингу, док је учешће средњих и малих пословних субјеката мање.

2. Заступљеност врста иновација према територији и величини пословног субјекта

Територија	Величина	Пословни субјекти – иноватори					Неиноватори	%
		иновација производа/услуге	иновација производног процеса	напуштене иновације или још увек у току	иновација у организацији	иновација у маркетингу		
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	Укупно	27,4	28,2	15,5	32,5	29,3	52,1	
	Мали	24,9	25,1	12,9	29,1	26,3	55,7	
	Средњи	33,3	36,3	21,1	40,3	37,5	42,8	
	Велики	45,2	46,9	37,0	57,3	45,6	30,0	
СРБИЈА – СЕВЕР	Укупно	27,0	28,3	14,7	30,9	28,6	53,0	
	Мали	24,6	25,5	11,5	27,2	25,1	56,8	
	Средњи	32,3	35,3	23,0	40,0	38,8	43,1	
	Велики	46,8	48,7	37,0	58,5	46,8	26,9	
Београдски регион	Укупно	30,1	30,1	15,1	32,1	30,5	50,1	
	Мали	28,1	27,3	12,5	28,5	26,8	53,5	
	Средњи	33,4	35,7	19,4	39,7	40,9	41,9	
	Велики	49,1	54,2	39,4	62,0	48,6	26,4	

2. Заступљеност врста иновација према територији и величини пословног субјекта (наставка)

%

Територија	Величина	Пословни субјекти – иноватори					Неиноватори
		иновација производа/услуге	иновација производног процеса	напуштене иновације или још увек у току	иновација у организацији	иновација у маркетингу	
Регион Војводине	Укупно	22,9	25,9	14,3	29,3	26,0	56,9
	Мали	20,0	23,2	10,3	25,6	22,9	61,1
	Средњи	30,8	34,7	28,1	40,4	35,9	44,9
	Велики	43,3	40,4	33,3	53,9	44,0	27,7
СРБИЈА – ЈУГ	Укупно	28,0	27,8	16,9	35,4	30,6	50,5
	Мали	25,4	24,2	15,4	32,7	28,6	53,5
	Средњи	34,9	37,9	17,9	40,9	35,3	42,2
	Велики	42,0	43,5	37,0	55,0	43,5	35,5
Регион Шумадије и Западне Србије	Укупно	28,9	28,0	15,5	36,2	30,3	49,9
	Мали	26,5	24,2	13,4	34,1	28,5	52,6
	Средњи	35,1	39,7	18,2	40,9	33,7	41,5
	Велики	44,9	44,1	40,2	52,8	48,0	37,8
Регион Јужне и Источне Србије	Укупно	26,5	27,5	19,2	33,8	31,1	51,5
	Мали	23,4	24,2	19,0	30,2	28,8	55,2
	Средњи	34,7	35,3	17,5	40,9	37,7	43,3
	Велики	38,4	43,8	31,5	57,5	37,0	30,1
Регион Косово и Метохија	Укупно	...	...	...	...	...	...

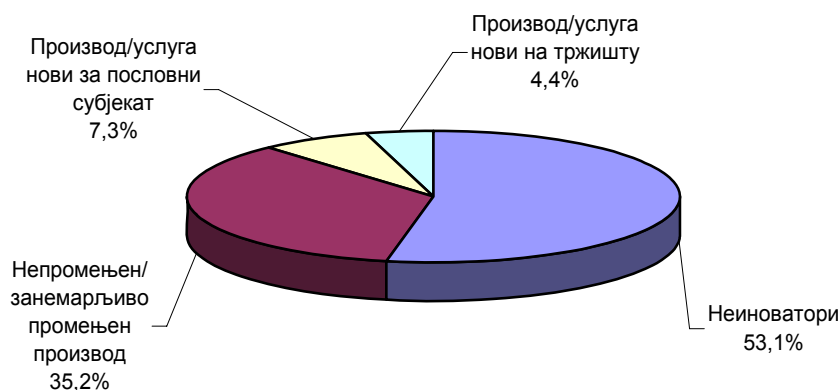
3. Пословни субјекти према врсти иновативности и секторима делатности

	Иноватори								Неиноватори, %
	укупно		иноватори производа и процеса		иноватори у организацији и маркетингу		иноватори производа и процеса и иноватори у организацији и маркетингу		
	број	%	број	%	број	%	број	%	
Укупно	5812	47,9	4495	37,0	4881	40,2	3564	29,4	52,1
A: Пољопривреда, шумарство и рибарство	221	43,2	177	34,6	159	31,1	114	22,3	56,8
B: Рударство	24	40,7	23	39,0	20	33,9	19	32,2	59,3
C: Прерађивачка индустрија	2156	57,6	1769	47,3	1851	49,5	1464	39,1	42,4
D: Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	32	42,7	25	33,3	32	42,7	25	33,3	57,3
E: Снабдевање водом и управљање отпадним водама	102	38,6	75	28,4	85	32,2	58	22,0	61,4
F: Грађевинарство	458	37,7	326	26,8	367	30,2	235	19,3	62,3
G: Трговина на велико и мало и поправка моторних возила	1442	43,7	980	29,7	1237	37,5	776	23,5	56,3
H: Саобраћај и складиштење	264	37,9	228	32,7	183	26,3	147	21,1	62,1
I: Услуге смештаја и исхране	149	37,5	114	28,7	121	30,5	86	21,7	62,5
J: Информисање и комуникације	277	56,5	223	45,5	262	53,5	207	42,2	43,5
K: Финансијске делатности и осигурање	81	66,9	69	57,0	76	62,8	64	52,9	33,1
L: Пословање некретнинама	13	36,1	13	36,1	6	16,7	6	16,7	63,9
M: Стручне, научне, иновационе и техничке делатности	476	51,0	390	41,8	379	40,6	293	31,4	49,0
N: Административне и помоћне услужне делатности	117	39,0	85	28,3	102	34,0	70	23,3	61,0

Удео у укупном приходу од иновација производа/услуга

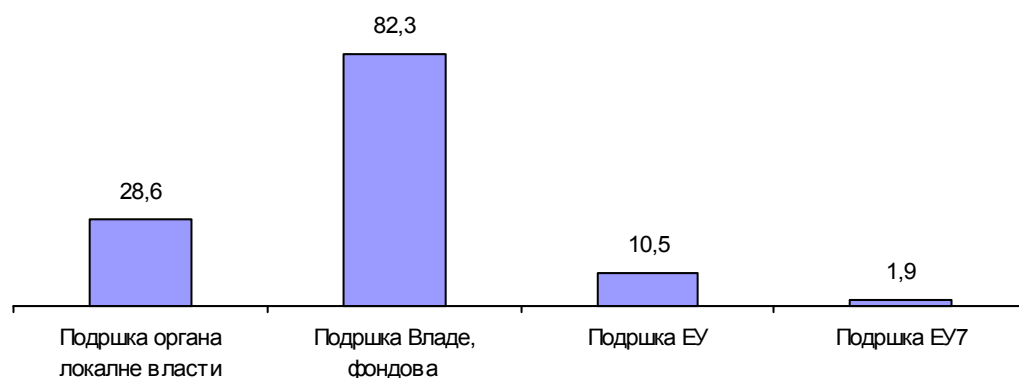
У структури прихода пословних субјеката иноватора доминира учешће прихода од продаје непромењених или занемарљиво мало промењених производа, које износи око 35%, док учешће од продаје производа/услуга који су нови за пословни субјекат и учешће од продаје производа/услуга који су нови на тржишту износи око 12%. Око 13% пословних субјеката – технолошких иноватора увело је први пут нови процес на тржиште.

Граф. 1. Структура прихода иноватора

Двадесет један одсто пословних субјеката – иноватора добило је финансијску помоћ од државних инстанци (финансијску подршку у виду пореских олакшица, грантова, субвенционисаних зајмова или зајмовних гаранција).

Граф. 2. Структура финансијске помоћи иноваторима (%)

Тржиште продаје производа или услуга у периоду 2008–2010.

Најбројнији су пословни субјекти који продају производе/услуге на локалном/регионалном тржишту, затим они који продају на националном тржишту, док је заступљеност тржишта земаља ЕУ и ЕФТА готово три пута мања, а заступљеност тржишта осталих земаља и до четири пута мања.

4. Заступљеност тржишта продаје

Тржиште	Иноватори		Неиноватори
	иноватори производа и процеса	иноватори у организацији и маркетингу	
Локално/регионално тржиште	31,5	34,6	44,5
Национално тржиште	25,1	27,3	26,6
Земље ЕУ и ЕФТА	13,0	12,9	8,4
Друге државе	11,1	10,8	7,6

Партнери с којима су пословни субјекти имали уговорену сарадњу на иновацијама

Пословни субјекти који имају уговорену сарадњу на иновацијама са другим субјектима и институцијама као најчешћег партнера на иновацијама навели су добављаче опреме, материјала или софтвера – скоро 80%, док су државни истраживачки институти најмање заступљени – са 43%.

Граф. 3. Партнери с којима је уговорена сарадња (%)

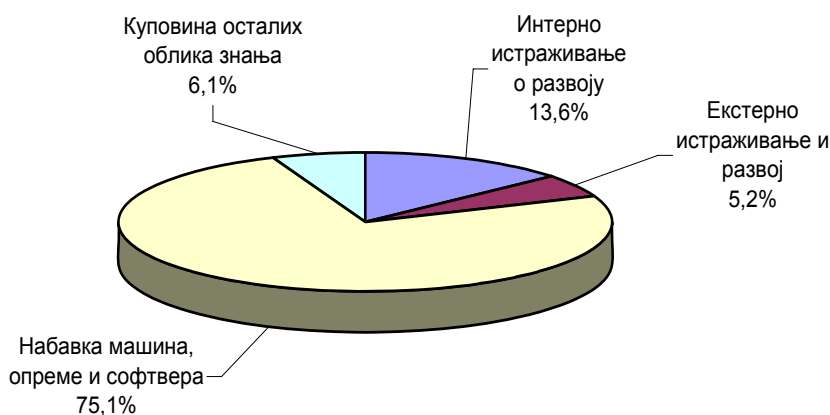

Издаци за иновативне активности

Издаци за иновативне активности укључују издатке за развој нових производа, издатке за увођење новог производа на тржиште, издатке усмерене на значајно усавршавање постојећих производа, услуга или процеса, као и издатке за још недовршене иновационе пројекте. Издаци за иновативне активности обухватају текуће издатке (плате, опрема, материјал, услуге и сл.), као и инвестиционе издатке.

У укупним издацима за иновативне активности пословних субјеката највеће је учешће за набавку машина, опреме и софтвера и износи око 75%.

Граф. 4. Структура издатака за иновативне активности

Ефекти иновација уведених у периоду 2008–2010. који су оцењени као веома значајни

Најзначајнији ефекат од уведених технолошких иновација јесте побољшање квалитета производа/услуга за око 30%, а најмањи ефекат има смањење трошкова материјала и енергије по јединици производа, око 12%.

5. Најзначајнији ефекти уведених иновација

Ефекти	Технолошки иноватори			
	укупно	мали	средњи	велики
Повећање асортимана производа и услуга	24,0	21,8	29,7	29,6
Замењени застарели производи или процеси	20,0	18,9	21,3	26,7
Продор на нова тржишта и пораст удела на тржишту	15,6	13,1	21,1	23,7
Побољшање квалитета производа и услуга	29,7	28,2	30,9	42,4
Повећање флексибилности производа или услуга	17,7	17,6	15,9	24,2
Пораст производних капацитета/обима услуга	18,4	16,3	23,8	22,9
Смањење трошкова рада по јединици производа	15,2	14,0	18,0	18,5
Смањење трошкова материјала и енергије по јединици производа	11,6	10,3	14,1	17,5
Смањење штетног утицаја на околину	14,2	12,5	17,2	21,9
Побољшање здравља и сигурности запослених	17,0	15,4	20,7	22,1

Отежавајући фактори за иновационе активности у периоду 2008–2010.

Пословни субјекти су оценили факторе трошкова као најзначајније сметње иновативним активностима или као оне који су утицали на одлуку да не иновирају.

6. Фактори који су отежавали иновирање

		%
Фактори трошкова	Недостатак финансијских средстава у пословном субјекту	36,4
	Недостатак средстава из извора ван пословног субјекта	26,3
	Превисоки трошкови директних иновација	30,0
Фактори знања	Недостатак стручног персонала	5,5
	Недовољна информисаност о технологијама	3,4
	Недовољна информисаност о тржиштима	3,9
	Тешкоће у налажењу партнера за сарадњу	11,1
Тржишни фактори	Тржишта на којима доминирају позиционирани пословни субјекти	14,5
	Неизвесна потражња за иновативном робом или услугама	14,0

Методe стимулisaња креативности и нових идеја запослених у пословним субјектима

Пословни субјекти који су увели неку врсту иновација имају знатно већи проценат коришћења метода за подстицање креативности и нових идеја својих запослених од пословних субјеката који нису иновативни.

7. Стимулisaње креативности запослених

Методe	%	
	Иноватори	Неиноватори
Брејнсторминг сесије	14,3	1,5
Вишефункционални радни тимови	21,4	3,1
Ротација кадрова	28,5	4,5
Финансијски подстицај запосленима	28,6	3,8
Нефинансијски подстицај запосленима	26,9	4,7
Обука запослених да развијају нове идеје и креативност	33,1	4,3

Методолошке напомене

Истраживање о иновативности пословних субјеката спроведено је на основу репрезентативног узорка. Узорак је алоциран на подручју Републике Србије до нивоа региона, пропорционално броју пословних субјеката. Величина узорка је **3500** малих и средњих пословних субјеката, велики пословни субјекти су обухваћени у целини, укупно 3982. Оквир за избор узорка су активни пословни субјекти добијени из Статистичког пословног регистра и садржи 12141 пословни субјекат са 10 и више запослених. Добијени резултати су пондерисани и израчунати на нивоу популације пословних субјеката.

Анкета о пословним субјектима спроведена је на узорку стратификованом према величини пословног субјекта (мали: од 10 до 49 запослених, средњи: од 50 до 249 запослених и велики: преко 250 запослених) и према делатностима (групе делатности према КД). Реализација узорка је преко 71%, око 15% изабраних пословних субјеката било је у блокади или стечају, око 14% пословних субјеката није одговорило на анкету.

Коришћени су: веб-упитник (51%), анкетање путем имејла (12%) и штампани упитник, који је дистрибуиран и прикупљен поштом (37%).